

5. Статистика ООН про біженців з України / Відомості ООН. 2022. URL: <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>

6. For people fleeing the war in Ukraine / Відомості ЄС. 2022. URL: <https://ec.europa.eu/info/strategy>

7. Про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї країни: Закон Республіки Польща від 12 березня 2022 р. / Сенат Республіки Польщі / Відомості Сенату Польщі. 2022. URL: <https://www.gov.pl/web/mswia/ustawa-o-pomocy-obywatelom-ukrainy-w-zwiazku-z-konfliktem-zbrojnym-na-terytorium-tego-panstwa-podpisana-przez-prezydenta>

8. Канадсько-український дозвіл на екстрені поїздки: програма Уряду Канади від 18 березня 2022 р. // Відомості Уряду Канади. 2022. URL: <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/services/immigrate-canada/ukraine-measures/cuaet.html>

УДК 329:328.185

Анна КАРНАУХ, Олександра ГАЙВОРОНСЬКА
(м. Київ)

Корупція у фінансуванні політичних партій

У сучасному демократичному світі партіям належить провідна роль у вираженні та просуванні суспільних інтересів. Саме завдяки активній діяльності політичних партій, їх відкритій конкуренції в боротьбі за голоси виборців, політичні та соціальні пріоритети, плюралізм представлених політичних програм в країні забезпечуються демократія та народовладдя [1].

Водночас ефективна діяльність політичних партій неможлива без відповідного фінансового забезпечення (кошти на утримання матеріально-технічної бази, виплату заробітної плати партійним функціонерам, виготовлення і розповсюдження агітаційних матеріалів, проведення з'їздів, конференцій та інших масових заходів тощо).

Фінансування політичних партій можна визначити як врегульовану правовими нормами діяльність держави, юридичних та фізичних осіб по забезпеченню фінансової спроможності та функціонування політичної партії [2]. Цей процес повинен бути прозорим і зрозумілим. В іншому випадку, прослідковується наявність узурпації влади в державі великими фінансово-олігархічними групами через політичну корупцію.

Політична корупція – це зловживання політичними лідерами ввіреною їм владою заради особистої вигоди. Її можна назвати одним із найнебезпечніших видів корупції, оскільки тут безпосередньо беруть участь суб'єкти, які приймають рішення на рівні держави та які включені у вироблення та реалізацію державної політики. Даний вид корупції відбувається на високих щаблях політичної системи і безпосередньо загрожує національній безпеці та обороні.

Політична корупція в більшості випадків притаманна країнам авторитарного або перехідного режиму. Разом з тим, політична корупція не обмежується виключно цією категорією країн, про що свідчить велика кількість корупційних скандалів у країнах ліберальної демократії. Але у демократичних країнах проблема політичної корупції має більш випадковий характер, в той час, як в авторитарних країнах вона слугує економічному контролю та збагаченню правлячої верхівки держави.

У дослідженні 2016 року від Центру економічної стратегії «Скільки коштує суспільству корупція» можна виділити декілька категорій впливу корупції на суспільство [3]:

- чим більш корумпованою є країна, тим більшими є обсяги державних інвестицій, але тим меншою є їхня якість;
- у корумпованих країнах більша частина коштів йде на військові проєкти, а менша – на соціальні сфери (освіту, медицину тощо);
- у корумпованих країнах менше надходить до бюджету, що відбувається, зокрема, через ухилення від сплати податків;
- корумповані країни залучають менше приватних інвестицій через вищі ризики та вищу вартість капіталу;
- від корупції страждає якість управління державою: замість витратити час на вирішення суспільних проблем, службовці вишуковують можливості збагатитися.

Корупція також посилює політичну нестабільність, забюрократизованість та регуляторні бар'єри. Це, зокрема, проявляється у тінізації економіки.

Але наслідки корупції насправді є глибшими – корупція стримує розвиток державних інститутів, а це, своєю чергою, теж негативно впливає на економічний розвиток.

Не дивлячись на всі заходи з подолання політичної корупції, ця проблема залишається однією з головних у Європі. Адже часто зміни в антикорупційне законодавство щодо фінансування політичних партій вносяться вже після гучних скандалів, які вже сколихнули суспільство. Навіть Франція, яка є прикладом успішної боротьби з політичною корупцією, у 80-90-х рр. минулого століття стикалася з низкою скандалів щодо незаконного фінансування політичних партій та передвиборчих кампаній. Однією з найвідоміших була справа колишнього президента Жака Ширака, якому висунули звинувачення в отриманні хабарів та незаконному фінансуванні своєї партії під час перебування на посаді міського голови Парижа [1].

Сучасний правовий антикорупційний механізм спрямований здебільшого на попередження та боротьбу з посадовими злочинами осіб, що працюють на державній службі та приймають рішення, які потенційно можуть бути вигідні політичним партіям. Таким чином, держслужбовцям заборонено поєднувати свою посаду з будь-якою іншою виборною посадою, а також з професійною діяльністю в приватному або громадському секторі. Також вже майже 20 років у Франції діють норми щодо публікації актів політичних партій, даних про витрати, наприклад, на передвиборчі кампанії, обов'язкове декларування

доходів парламентарів. Окремо слід звернути увагу на діяльність Центральної служби запобігання корупції, яка покликана спостерігати за дотриманням правил щодо фінансування політичних партій, а останнім часом активно працює в інформаційному плані, сприяючи організаціям державного та приватного сектору приймати кодекси етики.

Також одним із найкращих прикладів виваженого підходу до боротьби з політичною корупцією є Фінляндія, яка протягом кількох останніх років визнається однією з найменш корумпованих країн світу. Хоча країна не має окремих антикорупційних законів, проте має низку правових норм, закріплених в законодавстві щодо державної служби та політичних партій. Зокрема, в країні розрізняється державне та приватне фінансування політичних сил. Державне фінансування надається лише партіям, які представлені в парламенті, а роль контролюючого органу виконує Міністерство юстиції Фінляндії.

Проте, контроль за джерелами надходження фінансів швидше формальний, основна увага надається питанням цільового використання коштів, які отримала партія. Цікавим саме для України буде і приклад наших держав-сусідів, наприклад, Словаччини, корупція в якій була серйозною проблемою для розвитку країни. Одним із найважливіших напрямків була протидія політичній корупції в сфері державного управління, поміж іншим, шляхом: регулярного надання інформації про майно посадовців, обов'язкового оголошення про отримані подарунки та спонсорські пожертвування та публікації фінансових звітів політичних партій. Саме тому від нормативно-правового регулювання залежить значна частина успіху всієї антикорупційної кампанії в країні: якщо правила фінансування політичних партій не опрацьовані належним чином, така регуляція може мати зворотній ефект. Результатом буде не зменшення рівня політичної корупції, а, навпаки, стимул політичних партій обходити чинні в державі правила або шукати нові шляхи приховання джерел своїх доходів.

Громадянське суспільство продовжує залишатися єдиним носієм політичної волі щодо провадження демократичних змін в нашій державі.

Література

1. Кустов С. М. Адаптація зарубіжного досвіду державного регулювання фінансування діяльності політичних партій в Україні. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. 2019. № 1. С.12-17.
2. Сопілко І. М., Корчак Я. О. Прозорість фінансування політичної діяльності: міжнародно-правовий досвід і практика України. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2019. № 2. С. 85-92.
3. Скільки коштує суспільству корупція. Центр економічної стратегії : веб-сайт. URL: <https://ces.org.ua/skilyky-koshtuie-suspilstvu-koruptsiia/> (28.11.2021).